

PYŁ DREWNA

- jak chronić zdrowie i życie pracowników
przed ryzykiem zachorowania na nowotwór

Warszawa 2021

PYŁ DREWNA

– JAK CHRONIĆ ZDROWIE I ŻYCIE PRACOWNIKÓW PRZED RYZYKIEM ZACHOROWANIA NA NOWOTWÓR

W niniejszej informacji podano **tylko** wymagania i określono obowiązki wobec osób odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i higienę pracy w zakładach obróbki drewna, związane z zaliczeniem wszystkich prac, podczas których występuje narażenie na pyły drewna, do procesów technologicznych, w których dochodzi do uwalniania czynników o działaniu rakotwórczym.

Niezależnie od przedstawionych tutaj informacji, konieczne jest przestrzeganie pozostałych, równie istotnych przepisów prawa pracy, w tym bezpieczeństwa i higieny pracy!

Badania dowiodły, że ryzyko nowotworów występuje nie tylko w związku z narażeniem na pyły drewna twardego (liściastego), lecz także w przypadku innych gatunków drewna oraz wyrobów z drewna, w tym sklejk i płyt wiórowych lub płyt meblowych (MDF), poddawanych procesowi obróbki.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 stycznia 2020 r., zmieniające rozporządzenie w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. poz. 197) w załączniku nr 1 określiło nowe „Procesy technologiczne, w których dochodzi do uwalniania substancji chemicznych, ich mieszanin lub czynników o działaniu rakotwórczym lub mutagennym”.

Należą do nich m.in.: **wszystkie prace, podczas których występuje narażenie na pyły drewna (niezależnie od gatunku, rodzaju i twardości drewna). Zostały one uznane za procesy technologiczne, w których dochodzi do uwalniania czynników o działaniu rakotwórczym.**

Obowiązki pracodawcy

Pracodawca powinien:

- zidentyfikować procesy, podczas których dochodzi do obróbki mechanicznej drewna mogącej powodować pylenie;
- założyć rejestr prac związanych z narażeniem na pyły drewna (bo obróbka drewna to proces technologiczny, w którym dochodzi do uwalniania substancji chemicznych, ich mieszanin lub czynników o działaniu rakotwórczym lub mutagennym);
- przeprowadzić pomiary stężenia pyłu drewna na stanowiskach, na których istnieje narażenie na pył drewna;
- odnotować w rejestrze czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowisku pracy i w kartach badań oraz pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia wyniki pomiarów zapylenia pyłem drewna na poszczególnych stanowiskach pracy;

- dokonać oceny ryzyka zawodowego związanego z narażeniem na pyły drewna;
- podjąć odpowiednie działania korygujące i zapobiegawcze mające na celu zmniejszenie zagrożeń związanych z pyłem drewna;
- założyć rejestr pracowników zatrudnionych przy pracach, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z pyłami drewna;
- obowiązkowo, corocznie do 15 stycznia oraz niezwłocznie po rozpoczęciu działalności składać pisemną informację o substancjach, mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, które występują w zakładzie pracy (właściwemu państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy).

Pracodawca jest obowiązany przeprowadzać okresowe szkolenia pracowników w zakresie:

- ryzyka dla zdrowia, jakie wynika z oceny narażenia na działanie pyłu drewna i dodatkowo ryzyka wynikającego z palenia tytoniu, oraz środków ostrożności, które powinny być podejmowane w celu ograniczenia tego narażenia;
- wymagań higienicznych, które powinny być spełnione w celu ograniczenia narażenia;
- konieczności używania środków ochrony indywidualnej, w tym odzieży ochronnej.

Pracodawca jest obowiązany zapewnić udział pracowników lub ich przedstawicieli w projektowaniu i realizacji działań zapobiegających narażeniu na pył drewna lub ograniczających poziom tego narażenia, a także umożliwić pracownikom i ich przedstawicielom kontrolę stosowania wymagań określonych w przepisach regulujących zasady bezpieczeństwa i higieny pracy.

Identyfikacja procesów pracy

Pył drewna występuje w największym stopniu podczas obróbki mechanicznej tzw. drewna suchego, tj. o zawartości wilgoci poniżej 20%. Procesami wytwarzającymi pylenie są głównie: cięcie, frezowanie, struganie, wiercenie, toczenie i szlifowanie.

Stężenie pyłu drewna na stanowisku pracy zależy od różnych parametrów, m.in. od:

- rodzaju prowadzonej obróbki;
- parametrów maszyn i narzędzi (częstotliwość obrotowa, liczba krawędzi skrawających itp.);
- wilgotności drewna (im bardziej suche, tym większe pylenie);
- rodzaju drewna.

Rejestr prac

Pracodawca prowadzi rejestr prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, zawierający następujące dane:

- wykaz procesów technologicznych i prac, w których substancje chemiczne i ich mieszaniny lub czynniki o działaniu rakotwórczym lub mutagennym są stosowane, produkowane lub występują jako zanieczyszczenia, bądź produkt uboczny oraz wykaz tych substancji chemicznych i ich mieszanin oraz czynników wraz z podaniem ilościowej wielkości produkcji lub stosowania;

- uzasadnienie konieczności stosowania substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, o których mowa w pkt 1;
- wykaz i opis stanowisk pracy, na których występuje narażenie na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym;
- liczbę pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, w tym liczbę kobiet;
- określenie rodzaju substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym powodujących narażenie, drogę i wielkość narażenia oraz czas jego trwania;
- rodzaje podjętych środków i działań ograniczających poziom narażenia na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym.

Oznaczenie pracodawcy		Rejestr prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami, mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym						
Nazwa procesu / pracy	Przyczyna stosowania procesu / pracy	Wykaz stanowisk pracy	Liczba pracowników narażonych / w tym kobiet	Rodzaj narażenia	Droga narażenia	Wielkość narażenia	Czas narażenia	Podjęte środki i działania ograniczające poziom narażenia

Ilustracja nr 1. Przykład rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami, preparatami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym

Pomiary w środowisku pracy

Na stanowiskach pracy, na których podczas obróbki powstaje pył drewna, niezbędne jest przeprowadzenie pomiaru stężenia pyłu. Badania i pomiary czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy wykonują laboratoria, które uzyskały akredytację do wykonywania tego rodzaju badań.

Pierwszy pomiar należy wykonać **nie później niż w terminie 30 dni od dnia rozpoczęcia działalności**. Kolejne pomiary należy wykonywać:

- co najmniej raz na sześć miesięcy – jeżeli podczas ostatniego badania i pomiaru stwierdzono stężenie pyłu drewna powyżej 0,1 do 0,5 wartości NDS (najwyższe dopuszczalne stężenie pyłu drewna);
- co najmniej raz na trzy miesiące – jeżeli podczas ostatniego badania i pomiaru stwierdzono stężenie pyłu drewna powyżej 0,5 wartości NDS (najwyższe dopuszczalne stężenie pyłu drewna).

Jeżeli wyniki dwóch ostatnich badań i pomiarów pyłów drewna, wykonane w odstępie co najmniej sześciu miesięcy, nie przekroczyły 0,1 wartości NDS (najwyższe dopuszczalne stężenie) pyłu drewna, pracodawca może odstąpić od wykonywania dalszych badań i pomiarów.

Pracodawca ma obowiązek poinformowania pracowników o aktualnych wynikach badań i pomiarów.

Rejestr czynników szkodliwych dla zdrowia oraz karta badań i pomiarów czynnika szkodliwego

Pracodawca ma obowiązek prowadzić na bieżąco rejestr czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy. Pracodawca zobowiązany jest także na bieżąco odnotowywać wyniki badań i pomiarów czynnika szkodliwego dla zdrowia w kartach badań i pomiarów.

**Załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Zdrowia
z dnia 2 lutego 2011 r.
w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy**

**WZÓR
REJESTR CZYNNIKÓW SZKODLIWYCH DLA ZDROWIA
WYSTĘPUJĄCYCH NA STANOWISKU PRACY**

.... pieczętka, nadruk lub naklejka zakładu pracy zawierające na- zwę, adres, NIP i REGON	.... (nazwa lub symbol stanowiska pracy) data założenia rejestru	Nr karty □ □ □ □ □ □ □ □ data założenia rejestru ..... dzień/miesiąc/rok lokalizacja stanowiska pracy		
	charakterystyka stanowiska (krótki opis technologii lub rodzaju produkcji, elementy wyposażenia, materiały, strefy zagrożenia, podstawowe czynności, sposób i czas ich wykonywania)			
	wykaz czynników szkodliwych występujących na stanowisku pracy			
	czynniki chemiczne	pyły	czynniki fizyczne	
rok	20....	20....	20....	20....
liczba pracujących ogółem na stanowiskach pracy				
w tym	kobiet			
	młodocianych			
	pracujących w porze nocnej			
liczba pracujących w warunkach przekroczenia war- tości dopuszczalnych				

Ilustracja nr 2. Rejestr czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowisku pracy

**Załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Zdrowia
z dnia 2 lutego 2011 r.
w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych
dla zdrowia w środowisku pracy**

**WZÓR
KARTA BADAŃ I POMIARÓW CZYNNIKÓW SZKODLIWYCH**

CZYNNIK CHEMICZNY

1	Nazwa czynnika			
2	Data pomiaru			
3	Miejsce pomiaru			
4	Wykonujący pomiar			
5	Metoda pomiaru			
6	Wynik pomiaru – ocena NDS – ocena NDSP *)			
7	Interpretacja wyniku			
8	Stanowisko pracy			

*) W przypadku pomiarów ciągłych - wartość maksymalna.

PYŁ

1	Nazwa czynnika			
2	Data pomiaru			
3	Miejsce pomiaru			
4	Wykonujący pomiar			
5	Metoda pomiaru			
6	Wynik pomiaru – ocena NDS			
7	Interpretacja wyniku			
8	Stanowisko pracy			

CZYNNIK FIZYCZNY

1	Nazwa czynnika			
2	Data pomiaru			
3	Miejsce pomiaru			
4	Wykonujący pomiar			
5	Metoda pomiaru			
6	Wynik pomiaru			
7	Interpretacja wyniku			
8	Stanowisko pracy			

Ilustracja nr 3. Wzór karty badań i pomiarów czynników szkodliwych

Zgodnie z § 18 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku (Dz. U. z 2011 r. Nr 33, poz. 166 ze zmianą z 2019 r. poz. 1995):

1. Pracodawca prowadzi na bieżąco rejestr czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowisku pracy, zwany dalej „rejestrem”, którego wzór jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.
2. Pracodawca wpisuje na bieżąco wyniki badań i pomiarów czynnika szkodliwego dla zdrowia do karty badań i pomiarów, zwanej dalej „kartą”, której wzór jest określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

Ocena ryzyka zawodowego

Im wyższe stężenie pyłów drewna w powietrzu wdychanym przez pracowników, tym ryzyko zachorowania na nowotwór jest wyższe.

Wartość najwyższego dopuszczalnego stężenia (NDS) dla pyłów drewna wynosi **3 mg/m³**.

W przypadku stężenia pyłu przekraczającego 1 NDS (najwyższe dopuszczalne stężenie pyłu drewna – czyli powyżej 3 mg/m³) **praca nie powinna być kontynuowana** do czasu wprowadzenia urządzeń ograniczających poziom zapylenia na stanowisku pracy lub odpowiednio dobranych środków ochrony indywidualnej.

Praca w narażeniu na pył drewna jest obecnie pracą wzbronioną dla młodocianych, ponieważ w wykazie niektórych rodzajów prac wzbronionych młodocianym, przy których zezwala się na zatrudnianie młodocianych w wieku powyżej 16 lat, **nie zawarto możliwości pracy młodocianych w narażeniu na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym.**

Dotyczy to również **kobiet w ciąży oraz karmiących dziecko piersią** – nie mogą one być zatrudniane przy pracach lub procesach technologicznych, w których dochodzi do uwalniania substancji chemicznych, ich mieszanin lub czynników o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, a **zatem nie wolno ich zatrudniać przy pracach, przy których powstają pyły drewna.**

Działania korygujące i zapobiegawcze

Stanowiska pracy do obróbki mechanicznej drewna, wyposażone w takie urządzenia jak: pilarki, frezarki, tokarki, strugarki, szlifierki, muszą posiadać urządzenia odciągowe wentylacji miejscowej. Urządzenia odciągowe powinny być na tyle skuteczne, **aby stężenie pyłu nie przekraczało wartości dopuszczalnych (3 mg/m³)**. Odciągi pyłu zamontowane przy maszynach powinny posiadać czerpnie bezpośrednio w miejscu wytwarzania pyłu. Prędkość odciąganego powietrza nie powinna być mniejsza niż 20 m/s, w celu zapewnienia skutecznego usuwania pyłu.

Maszyny i urządzenia należy tak dobierać i obsługiwać w taki sposób, aby uwalniać podczas pracy jak najmniej pyłu.

Worków filtrujących nie wolno używać ponownie, ponieważ podczas ich opróżniania uwalniane są duże ilości pyłu i innych zanieczyszczeń.

Na podstawie przeprowadzonej oceny ryzyka zawodowego, uwzględniającej wyniki pomiarów stężenia pyłów, **pracodawca powinien ustalić środki ochrony indywidualnej** przewidziane do stosowania przy określonych rodzajach pracy powodującej pylenie i na danym stanowisku pracy.

W ustalone środki ochrony indywidualnej należy wyposażyć pracowników, a pracownicy mają obowiązek je stosować.

Bezwzględny obowiązek używania przez pracowników środków ochrony dróg oddechowych powstaje, gdy stężenie zapylenia przekracza najwyższe dopuszczalne stężenie pyłu. Na stanowiskach pracy, na których występuje przekroczenie najwyższego dopuszczalnego stężenia pyłu, muszą znajdować się **znaki bezpieczeństwa nakazujące stosowanie środków ochrony indywidualnej dróg oddechowych**. Równocześnie należy podejmować niezwłoczne działania w celu ograniczenia narażenia indywidualnego poniżej wartości dopuszczalnej poprzez:

- ograniczenie czasu pracy przy czynnościach wykonywanych w narażeniu na pył drewna;
- wprowadzenie rotacji pracy.

Tolerowanie wysokich stężeń pyłu drewna w środowisku pracy jest niedopuszczalne, a stosowanie środków ochrony dróg oddechowych nie może być docelowym rozwiązaniem ograniczającym narażenie. W każdym takim przypadku należy dążyć do zmiany technologii lub maszyn i urządzeń na stanowisku pracy w celu ograniczenia narażenia poniżej wartości dopuszczalnej.

Stanowiska pracy powinny być sukcesywnie sprzątane w celu usunięcia nagromadzonego pyłu i wyeliminowania pylenia wtórnego. Istotne jest, aby nie dopuścić do zawirowania pyłu drzewnego. W związku z tym przestrzegane powinny być następujące zasady:

- posprzątać należy zarówno maszynę, jaki i jej otoczenie oraz inne miejsca, w których zgromadziły się zanieczyszczenia pyłowe;
- należy stosować odkurzacz przemysłowy z odpowiednim urządzeniem filtracyjnym;
- **przedmuchiwanie odzieży roboczej, maszyn i przedmiotów obrabianych za pomocą sprężonego powietrza jest zabronione!**;
- **zamiatanie na sucho (bez nawilżania powierzchni) jest również niedozwolone**.

Dobłą praktyką jest przechowywanie pyłu drzewnego tylko w zamkniętych pojemnikach lub szczelnie zawiązanych workach zbiorczych.

Odzież robocza pracowników narażonych na pył powinna być regularnie prana. Nie powinno się trzepać lub przedmuchiwać w celu usunięcia zgromadzonego na niej pyłu.

W zespole szatni powinny znajdować się pomieszczenia z natryskami, a pracownicy powinni mieć możliwość umycia całego ciała po zakończonej pracy.

Rejestr pracowników narażonych na działanie pyłów drewna

Pracodawca jest obowiązany **prowadzić rejestr pracowników narażonych** na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu ra-

kotwórczym lub mutagennym i **przechowywać go przez okres 40 lat po ustaniu narażenia**, a w przypadku likwidacji zakładu pracy – przekazać właściwemu państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu.

Rejestr powinien zawierać:

- datę wpisu do rejestru;
- imię, nazwisko pracownika oraz jego stanowisko pracy;
- numer PESEL, a w przypadku jego braku – numer dokumentu potwierdzającego tożsamość.

Oznaczenie pracodawcy			
Rejestr pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym			
Data wpisu/ rozpoczęcia pracy	Imię i nazwisko pracownika	Pesel	Nazwa stanowiska pracy

Ilustracja nr 4. Przykład rejestru pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym

Informacja o substancjach chemicznych, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym

Pracodawca, u którego występują pyły drewna, ma obowiązek, niezwłocznie po rozpoczęciu działalności a następnie co roku do 15 stycznia, przekazania właściwemu państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy informacji o substancjach chemicznych, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym.

**Załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Zdrowia
z dnia 24 lipca 2012 r.**

w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy

**WZÓR
INFORMACJA O SUBSTANCJACH CHEMICZNYCH, ICH MIESZANINACH,
CZYNNIKACH LUB PROCESACH TECHNOLOGICZNYCH
O DZIAŁANIU RAKOTWÓRCZYM LUB MUTAGENNYM**

I. CZĘŚĆ OGÓLNA

A. DANE IDENTYFIKACYJNE

1. Nazwa pracodawcy:

.....
.....
.....
.....
.....

2. NIP:

.....

3. Adres (numer kodu pocztowego, miejscowość, ulica):

.....
.....

Województwo: .....

Gmina: .....

Telefon: .....

Faks: .....

4. Dział Gospodarki według PKD: .....

**B. SUBSTANCJE CHEMICZNE, ICH MIESZANINY ORAZ CZYNNIKI
O DZIAŁANIU RAKOTWÓRCZYM LUB MUTAGENNYM, STOSOWANE
LUB UWALNIANE W RÓŻNYCH PROCESACH, WYSTĘPUJĄCE NA
STANOWISKACH PRACY, LUB PROCESY TECHNOLOGICZNE O DZIAŁANIU
RAKOTWÓRCZYM LUB MUTAGENNYM.**

I. Chemiczne substancje rakotwórcze lub mutagenne.

Liczba osób narażonych na działanie substancji chemicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym lub ich mieszaniny ogółem w zakładzie pracy:

mężczyzn .....,

kobiet ....., w tym kobiet w wieku do 45 lat .....

Lp.	Nazwa substancji chemicznej występującej w postaci własnej lub w mieszaninie	Oznaczenie numeryczne substancji (numer WE lub CAS*)	Liczba osób narażonych:		
			kobiety		mężczyźni
			ogółem	w tym w wieku do 45 lat	
1	2	3	4	5	6

Objaśnienie

*) Oznaczenie numeryczne substancji według Chemical Abstracts Service Registry Number, jeżeli są dostępne.

II. Promieniowanie jonizujące.

Liczba osób narażonych na promieniowanie jonizujące ogółem w zakładzie pracy:

mężczyzn .....,

kobiet ....., w tym kobiet w wieku do 45 lat .....

Lp.	Rodzaj promieniowania	Liczba osób narażonych:		
		kobiety		mężczyźni
		ogółem	w tym w wieku do 45 lat	
1	2	3	4	5

III. Procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym

Liczba osób narażonych na procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym ogółem w zakładzie pracy:

mężczyzn .....,

kobiet ....., w tym kobiet w wieku do 45 lat .....

Lp.	Nazwa procesu technologicznego	Liczba osób narażonych:		
		kobiety		mężczyźni
		ogółem	w tym w wieku do 45 lat	
1	2	3	4	5

IV. Uzasadnienie konieczności stosowania substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym:

C. INFORMACJE O STANOWISKACH PRACY**))

Wykaz stanowisk pracy, na których występuje narażenie na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym:

1. ....
.....
2. ....
.....
3. ....
.....
4. ....
.....
5. ....
.....
6. ....
.....

Objaśnienie: **) Dla każdego stanowiska pracy należy wypełnić część szczegółową.

D. ŚRODKI PROFILAKTYCZNE.

1. Czy pracodawca zorganizował system informacyjny służący informowaniu pracowników o zagrożeniach ich zdrowia i bezpieczeństwa w wyniku narażenia na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym?:

tak   nie

Jeżeli zaznaczono „tak”, proszę wskazać formę informacji o zagrożeniach:

instrukcja ustna   instrukcja pisemna   materiały szkoleniowe

2. Czy stosowano niżej podane środki profilaktyczne?

1) ograniczenie liczby pracowników mających kontakt z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym do najmniejszej możliwej liczby:

tak   nie

2) stosowanie zabezpieczeń i środków technicznych dla zapobieżenia lub ograniczenia do minimum powstawania lub przedostawania się substancji chemicznych, ich mieszanin oraz czynników o działaniu rakotwórczym lub mutagennym do środowiska pracy:

tak   nie

3) odprowadzanie substancji chemicznych, ich mieszanin oraz czynników o działaniu rakotwórczym lub mutagennym do układów neutralizujących bezpośrednio z miejsc ich powstawania:

tak   nie

- 4) stosowanie miejscowej lub ogólnej wentylacji:
[ ] tak [ ] nie
- 5) stosowanie stałej kontroli stężeń lub natężeń umożliwiających wczesne wykrycie wzrostu poziomu narażenia na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w następstwie nieprzewidzianych zdarzeń i awarii:
[ ] tak [ ] nie
- 6) stosowanie środków ochrony indywidualnej:
[ ] tak [ ] nie
- 7) wyznaczenie obszarów zagrożenia i zaopatrzenie ich w znaki ostrzegawcze i informacyjne, dotyczące bezpieczeństwa pracy:
[ ] tak [ ] nie
- 8) sporządzenie instrukcji postępowania na wypadek awarii lub innych zakłóceń procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym:
[ ] tak [ ] nie
- 9) zapewnienie bezpiecznego gromadzenia, przetrzymywania, transportu i niszczenia odpadów zawierających substancje chemiczne, ich mieszaniny oraz czynniki o działaniu rakotwórczym lub mutagennym:
[ ] tak [ ] nie
- 10) zmniejszenie ilości substancji chemicznych, ich mieszanin oraz czynników o działaniu rakotwórczym lub mutagennym stosowanych w procesach produkcyjnych:
[ ] tak [ ] nie
- 11) zastąpienie substancji chemicznych, ich mieszanin oraz czynników o działaniu rakotwórczym lub mutagennym stosowanych w procesach produkcyjnych mniej szkodliwymi dla zdrowia lub procesami, w których te czynniki nie występują:
[ ] tak [ ] nie
- 12) wprowadzenie biologicznego monitorowania narażenia:
[ ] tak [ ] nie
- 13) przeprowadzenie lekarskich badań profilaktycznych pracowników:
[ ] tak [ ] nie
- 14) oszacowanie wielkości ryzyka zawodowego związanego z narażeniem na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym:
[ ] tak [ ] nie
- Jeżeli oszacowano, należy podać wielkość tego ryzyka dla każdego czynnika:
- a) nazwa substancji chemicznej, jej mieszaniny lub czynnika:
.....
.....
- b) wielkość ryzyka: [ ] małe [ ] średnie [ ] duże

II. CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA***)

A. DANE CHARAKTERYZUJĄCE STANOWISKO PRACY

Nazwa stanowiska pracy: .....

Liczba stanowisk pracy danego typu:.....

Lokalizacja stanowiska w zakładzie pracy: .....

Rodzaj produkcji, usług lub innej działalności: .....

Liczba osób narażonych na wszystkich zmianach roboczych na stanowisku pracy:
mężczyzn ....., kobiet ....., w tym kobiet w wieku do 45 lat .....

Substancje chemiczne, ich mieszaniny lub czynniki o działaniu rakotwórczym lub mutagennym występujące na stanowisku pracy; przy procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym podać nazwy zidentyfikowanych substancji lub czynników:

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....

Objaśnienie

***) Dla każdej substancji chemicznej, jej mieszaniny o działaniu rakotwórczym lub mutagennym należy wypełnić charakterystykę według wzoru B.

W przypadku narażenia na promieniowanie jonizujące należy wypełnić charakterystykę według wzoru C.

B. CHARAKTERYSTYKA NARAŻENIA NA SUBSTANCJE CHEMICZNE LUB ICH MIESZANINY O DZIAŁANIU RAKOTWÓRCZYM LUB MUTAGENNYM.

Nazwa substancji chemicznych lub ich mieszanin o działaniu rakotwórczym lub mutagennym (w przypadku mieszanin należy podać nazwy substancji chemicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym zawartych w tej mieszaninie)

.....
.....

Ocena narażenia:

1) droga narażenia:

inhalacyjna [ ] kontakt ze skórą [ ]

2) średni czas narażenia: ..... godz./zmianę roboczą, ... dni/rok

3) Czy przeprowadzono pomiary stężeń w powietrzu?

[ ] tak [ ] nie

4) rodzaj metody analitycznej .....

a) nr Polskiej Normy .....

b) źródło metody, jeżeli stosuje się metodę nieobjętą Polską Normą: .....

5) poziom narażenia na substancje chemiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym najniższe stwierdzone średnie stężenie wazone czasem 8-godzinnego narażenia .....

mg/m³

granice przedziału ufności od ..... mg/m³ do ..... mg/m³

najwyższe stwierdzone średnie stężenie wazone czasem 8-godzinnego narażenia .....

mg/m³

granice przedziału ufności od ..... mg/m³ do ..... mg/m³

6) poziom narażenia na azbest, inne naturalne włókna mineralne, sztuczne włókna mineralne (MMMF), pyły drewna twardego:

najniższe stwierdzone średnie stężenie wazone czasem 8-godzinnego narażenia .....

mg/m³ i ..... włókien/cm³

granice przedziału ufności od ..... mg/m³ do ..... mg/m³ od ..... włókien/cm³ do .....

włókien/cm³

najwyższe stwierdzone średnie stężenie wazone czasem 8-godzinnego narażenia .....

mg/m³ i ..... włókien/cm³

granice przedziału ufności od ..... mg/m³ do ..... mg/m³ od ..... włókien/cm³ do .....

włókien/cm³

7) ilość substancji chemicznej o działaniu rakotwórczym lub mutagennym (występującej w postaci własnej lub w mieszaninie) ..... kg/rok zużywanej w procesie technologicznym lub przy innych pracach o działaniu rakotwórczym lub mutagennym.

W przypadku trudności w precyzyjnym ustaleniu ilości substancji chemicznej (występującej w postaci własnej lub mieszaniny) należy podać wartość szacunkową.

C. CHARAKTERYSTYKA NARAŻENIA NA PROMIENIOWANIE JONIZUJĄCE

Rodzaje występującego promieniowania jonizującego:		Występujące typy źródeł promieniowania jonizującego:	
- alfa		- izotopy	wypełnić C1
- beta		- urządzenia	wypełnić C2
- gamma		- naturalne	wypełnić C3
- X			
- neutrony			

Występujące rodzaje napromienienia:			
zewnątrzne:		wewnętrzne:	
- droga oddechowa			
- droga pokarmowa			
Dla osób zaliczonych do kategorii B narażenia:			
	liczba osób	średnia roczna dawka efektywna [mSv]	
Ogółem			
Kobiety ogółem			
Kobiety do 45 lat			
Dla osób zaliczonych do kategorii A narażenia:			
	liczba osób	średnia roczna dawka efektywna [mSv]	maksymalna roczna dawka efektywna [mSv]
Ogółem			
Kobiety ogółem			
Kobiety do 45 lat			

C1. IZOTOPOWE ŹRÓDŁA PROMIENIOWANIA (zgodnie z kartami ewidencyjnymi źródeł)

Nazwa izotopu	Aktywność [Bq]	Na dzień	Typ źródła (otwarte/zamknięte)

C2. URZĄDZENIA EMITUJĄCE PROMIENIOWANIE

Nazwa urządzenia	Typ urządzenia	Typ promieniowania

C3. WZMOŻONE PROMIENIOWANIE NATURALNE

Nazwa izotopu	Stężenie promieniotwórcze	
	[Bq/kg]	[Bq/m ³]

Ilustracja nr 5. Informacja o substancjach chemicznych, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym